

Wyrok z dnia 9 maja 2007 r.

I UK 362/06

Obowiązek zapłaty odsetek od nieuiszczonych w terminie składek na ubezpieczenie społeczne nie jest uzależniony od winy płatnika (art. 53 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa, jednolity tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm. w związku z art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.).

Przewodniczący SSN Zbigniew Hajn, Sędziowie SN: Roman Kuczyński (sprawozdawca), Romualda Spyt.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 9 maja 2007 r. sprawy z odwołania Antoniego M. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w B. o wysokość składek, na skutek skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 22 sierpnia 2006 r. [...]

o d d a l i ł skargę kasacyjną.

U z a s a d n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w B. decyzją z dnia 25 stycznia 2006 r. wydaną w oparciu o przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) stwierdził, iż Antoni M. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, jest zobowiązany do zapłaty nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w łącznej kwocie 46.609,70 zł, w tym odsetki w kwocie 16.096,50 zł.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku po rozpoznaniu odwołania Antoniego M., który nie kwestionował obowiązku opłacenia składek, a wnosił o odstąpienie od zapłaty odsetek w kwocie 16.086,50 zł, wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2006 r. zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, iż wnioskodawca nie

jest zobowiązany do zapłaty odsetek od nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy w kwocie 16.086,50 zł.

Apelację od wyroku wniósł organ rentowy, zarzucając wyrokowi naruszenie przepisów art. 46 i 47 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania od zaskarżonej decyzji.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 22 sierpnia 2006 r. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie. Sąd Apelacyjny stwierdził, iż stosownie do art. 47 i 46 ustawy systemowej płatnik jest obowiązany składać deklaracje rozliczeniowe oraz obliczać i opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy i na nim ciąży obowiązek informowania organu rentowego o wszelkich zmianach w stosunku do danych wskazanych w zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych (art.44). Od nieopłaconych w terminie składek należne są od płatnika składek odsetki za zwłokę, na zasadach i w wysokości określonych w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa, jednolity tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm. (art.23 ust. 1 ustawy systemowej). Powyższa ustawa nie uzależnia powstania obowiązku uiszczenia odsetek od winy ubezpieczonego, tym samym Sąd Okręgowy stwierdzając, że ubezpieczony nie ponosi winy za opóźnienie w uiszczeniu należnych składek i nie ciąży na nim obowiązek opłacenia od tych zaległości odsetek za zwłokę - naruszył przepisy ustawy systemowej dotyczące opłaty składek oraz odsetek za zwłokę.

Na powyższe rozstrzygnięcie ubezpieczony wniósł skargę kasacyjną powołując się na naruszenie prawa materialnego - art. 23 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że przy obciążaniu płatnika odsetkami od zaległości w opłacaniu składek nie uwzględnia się winy płatnika w powstaniu zaległości oraz art. 44, 46 i 47 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez błędne ich zastosowanie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się nieuzasadniona. W niniejszej sprawie spór dotyczył kwestii ustalenia charakteru prawnego odsetek za zwłokę określonych w art. 23 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Ubezpieczony wywodził w skardze, iż ustawodawca używając w treści wyżej wskazanego przepisu określenia "za zwłokę" wskazał tym samym okoliczność, którą należy brać pod uwagę przy obciążaniu płatnika należnościami ubocznymi, tj. obowiązek badania winy po stronie płat-

nika. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym tę sprawę z takim stanowiskiem się nie zgadza. Po pierwsze, przepis art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych stanowi, że od nieopłaconych w terminie składek należne są od płatnika odsetki za zwłokę, na zasadach i w wysokości określonych w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa. Z kolei w ustawie Ordynacja podatkowa w Dziale III Zobowiązania Podatkowe, Rozdział 6 - Odsetki za zwłokę i opłata prolongacyjna (art. 53 - art. 58) określenie „odsetki za zwłokę” ustawodawca wiąże z sytuacją, kiedy podatnik lub inny podmiot zobowiązany do świadczenia podatku (należności) nie uiszcza podatku w terminie płatności. Takie opóźnienie w spłacie podatku ustawodawca nazywa „zwłoką”. Przepis art. 53 § 1 Ordynacji podatkowej stanowiący o obowiązku pobrania odsetek za zwłokę w przypadku istnienia zaległości w opłacaniu podatków, w ogóle nie zajmuje się zagadnieniem, z czyjej winy zaległości te powstały. Oznacza to, że w każdej sytuacji faktycznej istnienie zaległości podatkowych rodzi dla podatnika następstwa w postaci obowiązku świadczenia od nich odsetek za zwłokę (wyrok NSA z dnia 23 stycznia 1985 r., SA/Lu 282/85, POP 1992 nr 1, poz. 27). Po drugie, ustawa o systemie ubezpieczeń poza wskazaniem w treści art. 23 terminu „odsetki za zwłokę” w żaden sposób nie określa charakteru prawnego tych należności. Ponadto w ustawie tej przyjęto zasadę samoobliczania składki, skoro zgodnie z art. 46 ust. 1 płatnik składek jest obowiązany według zasad wynikających z przepisów ustawy obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy, a rozliczenie składek, o których mowa w ust. 1, następuje w deklaracji rozliczeniowej według ustalonego wzoru (ust. 2). Właśnie ze względu na samoobliczeniową metodę ustalania należnych składek ubezpieczeniowych, nie można przypisać winy za czas opóźnienia organowi rentowemu. Z tych zatem względów chybione są całkowicie zarzuty, że opieszałość w działaniu organu rentowego mogła mieć jakikolwiek wpływ na powstanie zaległości składkowej i związanych z tym odsetek za zwłokę. Ubezpieczony będący zarazem płatnikiem składek nie może winą za swe nieprawidłowe działanie w zakresie samodzielnego obliczania należnych składek ubezpieczeniowych obarczać organu rentowego, któremu art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przyznaje co najmniej 10 letni okres na sprawdzenie prawidłowego obliczenia składek przez płatnika i w razie wykrycia nieprawidłowości ustalenia decyzją administracyjną tych składek w prawidłowej wysokości. Na marginesie należy wskazać, że ubezpieczony wykląda termin „zwłoka” w spełnieniu obowiązku uiszcze-

nia składek ubezpieczeniowych w oparciu o przepisy prawa cywilnego. Istotnie ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.) posługuje się pojęciem „opóźnienia się ze spełnieniem świadczenia” oraz jego kwalifikowaną formą w postaci „zwłoki w spełnieniu świadczenia”. Taka konstrukcja występuje w art. 481 k.c. Zgodnie z powołanym przepisem w przypadku opóźnienia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi (§ 1), natomiast w razie zwłoki dłużnika wierzyciel może nadto żądać naprawienia szkody na zasadach ogólnych (§ 3). Z analizy tego przepisu jednoznacznie wynika, że przy świadczeniach pieniężnych za opóźnienie w świadczeniu bez względu na winę dłużnika wierzycielowi przysługuje prawo do żądania odsetek za czas opóźnienia. Zwłoka jako kwalifikowana forma opóźnienia, będąca następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiada, jedynie dodatkowo otwiera drogę do odpowiedzialności odszkodowawczej dłużnika za szkodę. Należy jednak stwierdzić, że w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych nie wprowadzono analogicznego rozwiązania, jak w art. 481 k.c. Ponadto odsetki za opóźnienie na podstawie wyżej powołanego przepisu należne są bez względu na kwestię zawinienia. Skoro ani ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa, ani ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych nie posługują się pojęciem „opóźnienia” w spłacie należności podatkowych w rozumieniu art. 481 k.c., to nie można obowiązku ich zapłaty uzależnić od winy ubezpieczonego tylko dlatego, że ustawodawca posłużył się terminem „zwłoka” dla określenia sytuacji, w której płatnik składek opóźnia się ze spełnieniem należnego świadczenia. Tym samym Sąd Apelacyjny stwierdzając, że kwestia winy za opóźnienie w uiszczeniu należnych składek nie ma wpływu na obowiązek opłacenia odsetek za zwłokę od zaległości składkowych, nie naruszył wyżej wskazanych przepisów ustawy systemowej.

Z powyższych względów na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzeczono jak w sentencji wyroku

=====